

NATIONALT

Erfarne røvere ifører sig blandt andet elefanthue, skudsikker vest, slidstærkt tøj med plads til civilt tøj nedenunder og sko, der er et-to numre for store, så han ikke kan spores på sålaftryk. Favoritvåbnet er AK-47-riflen, fordi dens kendte, karakteristiske form aftvinger øjeblikkelig respekt. Anders Adali har her iført sig den type udstyr, han brugte som røver. Foto: Bingo Rimér

»En dag lykkedes det – og så gik vi efter alt. Alt.«

Af [Line Holm Nielsen](#)

12. marts 2013, 17:00

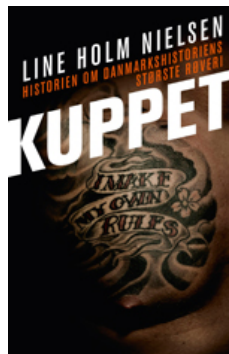
De fede år før finanskrisen avlede ikke kun iværksættere og ejendomsjonglører. En generation af skandinaviske kriminelle med speciale i røveri voksede frem; de er børn af deres tid og dygtigere, grådigere og mere brutale end nogensinde

DEL ARTIKLEN

Print

Mail

KUPPET

I »KUPPET«, som udkommer onsdag, kortlægger Berlingske-journalist Line Holm Nielsen hele historien om det spektakulære angreb på Dansk Værdihåndtering i 2008 og tager læseren med på flere års møjsommelig politiefterforskning, på besøg i fængsler, en stripbar, en røverhule. Og ind i tankerne hos de mænd, der stod bag 00ernes epidemier af spektakulære pengeroverier i Skandinavien. »Kuppet« blev nomineret til dette års Cavling-pris. »Kuppet« af Line Holm Nielsen, People's Press, 262 sider, vejl. 249 kr.

En nat i slut-1990'erne stod Anders Adali og stirrede på et pengedepot. På sikker afstand. Han havde planlagt i ugevis, spioneret, taget tid, købt en AK-47-riffel, skaffet flugtkøretøj, tasker og tøj. Til sidst havde han, som den taktiker, han er, uddelegeret opgaven efter deisen »maksimalt udbytte, minimal risiko«.

Nu stod han og så sin debut i røverbranchen gå »ad hel-ve-de til.«

Svenske Anders Adali staver fiaskoen ud mere end 15 år og et formentlig trecifret antal røverier senere. Alt gik galt dengang. Pengetransportens vægter blev aldrig skubbet helt væk, pengetasken blev aldrig flået op, og flugtmotorcyklen kørte under sin flugt ind i en parkeret skraldebil. Ren katastrofe, en økonomisk bet endda.

SE OGSÅ

Væbnet røveri mod pengetransport

Gerningsmænd bag røveri jages

Et kriminelt menneske

»Det tog nogle år, før vi lærte det. Det var jævla slidsomt. Især i begyndelsen, hvor man knokler for hver eneste lille ting. Døgnet rundt,« siger Anders Adali.

»Men en dag lykkedes det – og så gik vi efter alt. Alt. Næsten en gang om måneden stod vi og ventede på en værditransport eller på pengetasker et sted. Hele tiden.«

Røverier for milliarder

Vi hører undertiden historierne i pressen, herhjemme og fra udlandet. »Røveri mod pengetransport i Nivå« (februar). »Kæmpe politiaktion efter mislykket røveriforsøg mod pengetransport i Valby« (januar). »Pengeautomat sprængt i luften i voldsom eksplosion« (november). »Skudveksling på åben gade i Södertälje efter røveri« (januar, Sverige).

MERE OM EMNET

Kuppet

Millionrøveriet

Pengetransport

Over de seneste to årtier har voldsomme væbnede røverier mod pengetransporter og værdidepoter i Skandinavien kostet banker og detailhandel op mod en mia. kroner. Ingen kender det præcise beløb, for de involverede – forsikringsselskaber, røverne selv, politiet og sikkerhedsbranchen – har ingen interesse i at »afsløre« omfanget. Kun en brøkdel af pengene er fundet igen. Ligesom mange gerningsmænd er gået fri.

Så stor en plage har det været, at Sverige – landet, der mest omfangsrigt blev ramt, bl.a. af typer som Anders Adali – i dag er et næved pengeløst samfund: Kun tre pct. af svensk handel foregår i dag med kontanter.

Fra Sverige bredte røverplagen sig til det øvrige Skandinavien, således også over broen til Danmark og til Brøndby, hvor danmarkshistoriens hidtil største røveri fandt sted i august 2008.

Dansk Værdihåndtering

Mindst 20 røvere slog til mod Dansk Værdihåndtering den nat, udstyret med 11 skraldebiler, en gummiged og Kalashnikov-rifler. De slap af sted med over 70 mio. kroner. Kun 3,5 mio. kroner er fundet igen. Det enorme røveri i Brøndby i 2008 og den efterfølgende efterforskning, der strakte sig frem til sidste år, rekonstrueres i den journalistiske bog »Kuppet«, der udkommer onsdag. I bogen kan man ud over flere af de dømte også møde en »ekspert«; en central figur i den svenske røver-underverden, Anders Adali.

Adali sad i 2008 fængslet for et kæmperøveri i Finland, i øvrigt det første og eneste, han er blevet dømt for, og havde intet med Dansk Værdihåndtering at gøre. Men han regnes for at høre til den snes mænd i Sverige, der har evnerne og køligheden til månedlang planlægning mod de store værdidepoter. Efterhånden, i midt-00erne, begyndte røverne at udvide deres interesse til nabolande. Adali var, siger han, på flere uspecificerede »spionagetur« i København og omegn, da hans kriminelle liv var på højdepunktet. Danske depoter og transportere var og er, siger flere svenske røvere, håbløst dårligt sikrede i forhold til de svenske. Det gør dem sårbare - og attraktive.

En grådig tid

De mange vægttere og chauffører, der stødte på Anders Adali, har mødt en bred, høj mand i elefanthue, skudsikker vest og maskinpistol. En mere skræmmende uniform kan næsten ikke tænkes, og Adali og hans venner medgiver, at de medbringer våben, fordi de er parat til at bruge dem i yderste nødstilfælde. I Sverige har flere skudduelle mellem røvere, politi og endog civile medført dødsfald; i 1993 blev en seks-årig dreng dræbt af skud fra flygtende røvere. I 1999 nærmest henrettede røvere på flugt to menige betjente. Så Anders Adali og hans type regnes af politiet som yderst personfarlige.

Det påfaldende ved 35-årige Anders Adali, er dog, at han i civil ikke er særligt skræmmende. Han er nærmere lidt drenget, griner meget og kigger med sårede øjne på en, hvis man spørger, om han kunne finde på at stjæle en håndtaske på gaden. Dét er under hans værdighed. Og han er for intelligent og socialt velfungerende til at tilhøre den »desperate« klasse af impulsive småkriminelle. Meget sigende har han foreslået at mødes i restauranten på Stockholms fineste kurbad, Sturebadet.

»Jeg elsker stedet her,« siger han, »jeg spiste tit frokost her dengang. Her er så roligt og fint,« siger han.

Herinde kunne han optræde som det, han på sin vis var. En ambitiøs mand, der havde »tjent«

sine første millioner ved at slide og øve sig, til han lykkedes, lidt ala de mænd, der tøffer rundt i motionsklubbens vamsede morgenkåber.

Anders Adali var bare i en anden branche. En, han aldrig kunne tale om.

Legeonkel om dagen

2008-røveriet mod Dansk Værdihåndtering fik først sin endelige afslutning i foråret 2012 efter fire års omfangsrig efterforskning og domstolsarbejde, der førte til i alt 16 dømte. Flere hovedmænd kom fra det svenske miljø.

Måske var de 20, højst 30 stockholmere, der udgjorde kernen i den svenske hovedstads røverelite i 00erne. Blandt dem var der to typer. De evige ungarle, der røvede for at kunne shoppe, rejse og feste igennem. Og typer som Anders Adali, der havde kæreste, børn og et upåfaldende liv. I mange år passede han sit job som bestyrer af et indendørs legeland, den slags med hoppeborge, farvede bolde og klatrevægge. Indtil pengene slap op, eller et fristende tilbud meldte sig. Og det skete altid. Da forvandlede legeonklen og superfaren sig igen til en maskeret røver med Kalashnikov-riffel og armystøvler.

»Man er jo skadet,« siger han – og forklarer så dels grinende, dels hovedrystende, hvordan han og hans venner på toppen af deres »karriere« købte et nyt TV og mobiltelefon hver måned, store biler, Rolex-ure og luksusrejser. Deres motiv for røverierne var ren grådighed. Materialistisk fråden. Som alle andre i 00erne ville »mere have mere«, røverne tog bare storforbruget og »alle har ret til...«- tankegangen til ekstremer:

»Man havner i en cirkel, der er både god og ond. Først mislykkes alt, men så begynder røverierne at lykkes. Du tjener penge, du bliver aldrig mistænkt, kommer aldrig til afhøring, bliver aldrig anholdt. Da føler man virkelig et ego boost. Man bliver The Untouchable, urørlig,« siger Adali.

Ny generation?

I de sidste to-tre år er gigantrøverierne aftaget i Skandinavien. Et stort antal bagmænd sidder i fængsel, og sikkerhedsbranchen har investeret massivt i bygninger og sikkerhedsteknologi. Politiet frygter, at de kriminelle, på grund af guldprisernes rekordniveau, har kastet deres begær på en langt dårligere beskyttet branche; guldsmedene.

Adali har selv lagt røverierne på hylden. Politiet har et øje på ham konstant. Men han tror også, at tiden efter finanskrisen er en anden. Der er »ikke den samme sult og vilje i den nye generation,« siger han. Ikke den samme entreprenør-energi. Man kan næsten høre den lidt ældre, erfarne iværksætter tale, da han siger:

»Dagens ungdom, altså. Da jeg gjorde det her, var det arbejde og forberedelse døgnet rundt. Men dagens ungdom er sådan lidt – pfffft... Der er for meget hash, for få ambitioner. Efter os findes der ingen.«

I »KUPPET«, som udkommer onsdag, kortlægger Berlingske-journalist Line Holm Nielsen hele historien om det spektakulære angreb på Dansk Værdihåndtering i 2008 og tager læseren med på flere års møjsommeligt politiefterforskning, på besøg i fængsler, en stripbar, en røverhule. Og ind i tankerne hos de mænd, der stod bag 00ernes epidemi af spektakulære pengeroverier i Skandinavien.